

Møte for lukkede dører
torsdag den 18. juni 1964 kl. 10

President: Langhelle.

Dagsorden:

1. Redegjørelse av utenriksministeren om tegning av aksjer i F.N.s obligasjonslån (jfr. innst. S.nr. 267). - offentlig
2. Innstilling fra utenriks- og konstitusjonskomiteen om fortrolige overenskomster med fremmede stater inngått i 1963 (innst. S.C.)
3. Innstilling fra den forsterkede skog-, vassdrags- og industrikomite om ikke-behandling av St.prp. nr. 37 for 1962-63, om kjøp av aksjer i Norsk Hydro-Elektrisk Kvälstofaktieselskab (innst. S.B.)
4. Referat.

Etter forslag av presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Møtet holdes for lukkede dører.
2. Regjeringens medlemmer og de i forretningsordenens § 54 nevnte funksjonærer gis adgang til møtet.
3. Byråsjef Ravne fra Utenriksdepartementet og byråsjef Langseth fra Forsvarsdepartementet får adgang til møtet.

Sak nr. 1.

Redegjørelse av utenriksministeren om tegning av aksjer i F.N.s obligasjonslån (jfr. innst. S.nr. 267).

Utenriksminister Lange: I forbindelse med Norges deltaking i FN's fredsbevarende styrker i Midt-Østen - etter forbokstavene kalt UNEF - og i Kongo - ONUC - har det fra norsk side vært fremmet løpende krav om refusjon av de utgifter som er blitt påført den norske stat ved at det på FN's anmodning er stilt personell og materiell til rådighet for organisasjonen til disse formål. Liknende krav har vært fremmet fra svensk og dansk side.

FN har som kjent i de senere år kjempet med alvorlige finansielle vanskeligheter. Av denne grunn har organisasjonene bare kunnet gi et begrenset oppgjør for de krav som har vært fremmet bl.a. fra de nordiske lands side. Av samme grunn har de nordiske land vært noe tilbakeholdne med å presse for sterkt på for å få et oppgjør for de krav de har satt fram. Dette har ført til at det for Norges

vedkommende er oppsamlet krav overfor FN for vel 55 mill. kroner. Danmarks tilgodehavender er vesentlig lavere, om lag 10 mill. danske kroner, som følge av at den danske medvirkning i Kongo var av mindre omfattende karakter. Sveriges tilgodehavender beløp seg ved utgangen av 1963 til vel 18 mill. dollar, eller om lag 128 mill. norske kroner.

Med sikte på å få i stand et endelig oppgjør av de svenske tilgodehavender ble det etter forutgående drøftinger mellom FN's sekretariat og de svenske myndigheter oppnådd enighet om at Sverige skulle overta FN-obligasjoner for halvparten av det svenske tilgodehavende - 9 mill. dollar - under forutsetning av at det blir gitt kontant oppgjør for den resterende del. Overenskomsten ble akseptert av den svenske regjering og godkjent av Riksdagen 25. mai i år.

Når FN's sekretariat kunne tilby Sverige kontant oppgjør for halvparten av de svenske tilgodehavender, skyldes det at kjøp av FN-obligasjoner automatisk vil utløse amerikansk kjøp av obligasjoner til et tilsvarende beløp i henhold til den amerikanske såkalte matching-klausul.

Ved å anvende det beløpet som kommer inn ved et amerikansk obligasjonskjøp til å betale halvparten av det svenske refusjonskrav, og ved å gjøre opp for den andre halvparten ved å utstede FN-obligasjoner som avdras årlig over FN's regulære budsjett over en 25-årsperiode med 2 pst. rente, vil sekretariatet kunne gi fullt oppgjør uten umiddelbart å måtte ta av sin anstrengte kassabeholdning.

Etter at overenskomsten med Sverige var inngått, reiste spørsmålet seg om man også fra norsk side ville være villig til å inngå en liknende ordning med sekretariatet. På grunn av FN's anstrengte finansielle situasjon kan det i nærmeste framtid ikke gjøres regning med å oppnå noen gunstigere ordning enn den Sverige har gått med på. Regjeringen har derfor fremmet det foreliggende forslag for Stortinget om å gjøre opp de norske tilgodehavender ved å overta FN-obligasjoner for halvparten av de norske tilgodehavender, det vil si for et beløp av inntil 28 mill. kroner. Det resterende vil i så fall bli mottatt kontant.

Grunnen til at det ikke har vært mulig å angi eksakt det beløp som det i tilfelle skal tas FN-obligasjoner for, er at det gjenstår visse drøftinger med sekretariatet før man når fram til enighet om størrelsen av de norske tilgodehavender. Regjeringen fant det likevel ønskelig å fremme proposisjonen for Stortinget i inneværende vårsesjon, før disse detaljdrøftinger er brakt til ende. Etter sekretariatets oppgjør med Sverige gjenstår det bare 15 mill. dollar av det amerikanske tilsagn om automatiske obligasjonskjøp. Det er derfor ønskelig at det blir truffet en snarlig avgjørelse i saken.

I den foreliggende proposisjon er det ikke redegjort for den del av ordningen som gjelder det kontantoppgjør som sekretariatet skal finansiere ved hjelp av de automatiske amerikanske bidrag. Når slik redegjøring er utelatt, er grunnen i første rekke at FN's sekretariat helst ser at dette

ikke blir alminnelig kjent, og at man ikke ønsker å reise vanskeligheter for den amerikanske administrasjon fordi sekretariatet gjør opp sine forpliktelser til andre medlemsland ved hjelp av de amerikanske automatiske bidrag. Av denne grunn er heller ikke de samlede norske tilgodehavender oppgitt i proposisjonen. Den svenske riksdagsproposisjon ble fremmet på tilsvarende måte. Fra Regjeringens side var en betenkt ved å fremme proposisjonen på denne måten. Når det likevel ble gjort, var det fordi en fant at en burde søke å få gjort opp de norske tilgodehavender før de vokste til en slik størrelsesorden at det ville bli uoverkommelig for FN å finne en oppgjørsordning, og fordi en antar at den ordning en er kommet fram til i full forståelse med De forente nasjoner, er den beste Norge kan oppnå i den rådende situasjon.

Bondevik: Først nokre få ord om framgangsmåten i denne saka. Som utanriksministeren gjorde greie for, har ein ikkje i proposisjonen kunna gi alle dei opplysningar som Stortinget skulle ha for å drøfta og gjera vedtak i saka, og det er sjølvsagt difor at utanriksministeren i dag orienterer Stortinget om den delen som ein ikkje har kunna ta fram i proposisjonen. Eg synest difor at den rette framgangsmåten i dette tilfellet måtte ha vore at proposisjonen hadde vore hemmeleg, for det vert noko vanskeleg når ein no skal drøfta denne saka i Stortinget og ein faktisk ikkje kan koma inn på mange viktige ting. Ein kunne ha tala fritt ut i eit hemmeleg møte om dette. No er det slik at ein ikkje kan det.

I samband med dette vil eg også gjerne ha sagt at det kunne ha vore spørsmål om ikkje ein del av pressa, dei som måtte ønskja det, hadde fått høve til å vera til stades på eit slikt møte som her, så ein ikkje risikerer at det gjennom pressa, om det skulle verta kjent eit eller anna, kjem ut ting som kan skada saka.

Så mykje berre om det formelle. Når det gjeld sjølve realiteten, er eg heilt samd i proposisjonen, og eg er heilt samd i den framgangsmåten som ein her har nytta. Eg har ved fleire høve i Stortinget sagt at eg har det synet at me her i landet bør strekkja oss så langt som berre mogleg når det gjeld å halda oppe og i tilfelle auka slike tiltak som kan vera med å berga freden i verda. Difor synest eg det er rett det som Utanriksdepartementet har gjort i dette høvet, at ein ikkje har pressa på frå norsk side for å få tilbake det som me har til gode.

Når eg seier desse orda, er det altså berre fordi eg synest Stortinget i denne saka har kome i ei noko vanskeleg stilling. Elles, når det gjeld realiteten, er eg fullt samd i den, og det skal sjølvsagt ikkje i den opne debatten frå mi side koma fram noko som på nokon måte skulle skada saka.

Ingvaldsen: Jeg reagerer også litt på behandlingsmåten her. Innst. S. nr. 267 som dette vedrører, er jo slått opp på kartet senere i dag i offentlig møte. Jeg forstår godt at det

er problemer både i FN og når det gjelder vårt lands forhold til FN, men når militærkomiteen for en uke siden oppgav i en offentlig innstilling, og nevnte under debatten om denne at vi hadde til gode 55 mill. kroner som stod udekket, så er det lite tilfredsstillende at dette da blir gitt som en hemmelig orientering her.

Jeg er heller ikke sikker på om det er heldig at ikke offentligheten får kjennskap til disse problemene med finansieringen av FN. Det er jo et faktum at en rekke av medlemsstatene ikke vil være med på disse fredsaksjonene, men det er ikke nok med det, de betaler jo heller ikke de normale kontingenter som de skal gjøre. Og Norge står her som en slags fanebærer for dem som skal yte mer enn alle andre. Jeg kan ikke si annet enn at jeg reagerer over den storslåtthet som Norge har en tendens til å vise ved visse anledninger. Ser man på de tallene som utenriksministeren gav opp nå, finner man at danskene har til gode 10 mill. kroner, og at vi har til gode 55 mill. kroner. Når det gjelder FN-styrkene som Stortinget vedtok opprettet for kort tid siden, vil våre koste mer enn danskernes og svenskernes når det gjelder utstyr og drift, bortsett fra at våre styrker også i antall er større enn Danmarks.

Jeg skulle ikke ha sagt noe om dette hvis vi samtidig hadde råd til å utstyre vårt eget forsvar med tidsmessig og fullstendig utstyr og bevæpning, men der ligger vi jo uhyggelig etter, og der er vi nødt til å basere oss for en stor del på hjelp fra Amerika.

Jeg vil også si til slutt at jeg tror det dessverre er slik at FN nå går en periode i møte som ikke er noe særlig ønskelig sett fra vår side. For så vidt kan det være riktig at vi gjør hva vi kan for å hindre denne utviklingen, men det er jo svært meget som tyder på at med den sammensetning som FN har fått i det siste, blir hele organisasjonen mer og mer lammet, både i sitt egentlige arbeid og når det gjelder det økonomiske grunnlag.

Det som vi nå står overfor, er at vi senere i dag skal behandle den samme saken offentlig, og da har man ikke anledning til å komme inn på noen av disse spørsmål.

Utenriksminister Lange: Det var i Regjeringen atskillig tvil om på hvilken måte vi best skulle fremme denne saken overfor Stortinget. Det hadde selvfølgelig vært mulig å fremme det hele som en hemmelig sak, men å gå til en bevilgning av et så stort beløp som det her dreier seg om - 28 mill. kroner - i et hemmelig møte, er jo også en betenkelig sak. Når vi valgte den fremgangsmåten som er brukt, og som her er kritisert av to talere, var det fordi man i Sverige hadde gått fram på nøyaktig samme måte. Når vi ikke kunne legge fram alle opplysninger i den offentlige proposisjon, skyldes jo det i første rekke hensynet til Amerikas forente stater, som her i virkeligheten hjelper til med å få til dette oppgjør ved at de overtar kontant obligasjoner for et tilsvarende beløp som vi mottar

obligasjoner for til dekning av vårt tilgodehavende; og for den amerikanske regjering i forhold til den amerikanske kongress og amerikanske offentlighet er det vanskelig å få forståelse for at amerikanske kontantbidrag på denne måten direkte blir brukt til å dekke tilgodehavender som andre medlemsland har i forhold til De forente nasjoner. Det er disse hensyn som har betinget den fremgangsmåten som er blitt valgt.

Til hr. Ingvaldsens bemerkninger om at vi strekker oss svært langt i forhold til De forente nasjoner, vil jeg bare si at det gjør vi, og det gjør vi bevisst. Aktiv medvirkning til at FN også med sin nye sammensetning kan utvikle seg i retning av en effektiv fredsbevarende organisasjon er et hovedledd i norsk utenrikspolitikk. Det å bidra til den utviklingen, som går sin gang trass i de komplikasjoner som de nye medlemmer bringer inn i bildet, er et aktivt bidrag til å være med og bygge opp en varig fredsordning i verden, og da er det Regjeringens vurdering at selv om det koster noe, så bør vi gjøre det.

Finn Moe: Med hensyn til fremgangsmåten vil jeg bare si at Regjeringen jo også tok kontakt med Stortingets organ før denne proposisjonen ble fremlagt på den måten som den er fremmet. Vi var i utenriks- og konstitusjonskomiteen fullt klar over at den da bare inneholdt en del av den transaksjon som skal foretas; vi drøftet hva vi skulle gjøre i så henseende, og vi fant det da best å foreslå den fremgangsmåten som er valgt, at proposisjonen og innstillingen behandles i et åpent møte, men at Stortingets medlemmer blir orientert om sakens sammenheng i et hemmelig møte.

Jeg må jo si at det forbauset meg litt å høre hr. Bondevik - jeg husker ikke om hr. Bondevik var til stede på det møtet hvor vi drøftet dette, men det var da full enighet om denne fremgangsmåten. Hvis det hadde vært noen ønsker om å gå fram på en annen måte, ville komiteen selvsagt ha drøftet det. For øvrig må jeg si at det er bare en del av hele det problemkompleks som vi her har, som er hemmelig, nemlig at FN bruker 15 mill. kroner av amerikansk obligasjonskjøp til å gi Norge kontant oppgjør for en del av dets utgifter. Og det er jo helt klart at FN gjerne vil at dette ikke skal drøftes eller gjøres i og for seg offentlig kjent, idet man meget lett må kunne forestille seg reaksjonen i den amerikanske kongress hvis man får vite at her tar man altså 15 mill. kroner fra De forente stater og bruker dem til oppgjør med andre medlemsstater som har krav på FN.

Ellers er det selvsagt ingen ting i veien for å drøfte både de fredsbevarende styrker og finansieringen av dem og FN's økonomiske vansker i full offentlighet.

Jeg skal ikke innlede til noen ny debatt, men i anledning av det hr. Ingvaldsen sa, vil jeg bare få lov til å si at vi drøftet jo dette spørsmålet for en tid siden da vi hadde oppe forslaget om organiseringen av norske styrker som

permanent kan stå til FN's disposisjon. Jeg advarte under den debatten mot å sette hensynet til utstyret av det norske forsvar opp mot hensynet til å være med i FN's fredsbevarende styrker, og jeg vil gjøre det på nytt.

Jeg tror at det syn som hr. Ingvaldsen anlegger, er noe kortsiktig. Vi vet at om det skulle bryte ut en krig, er ikke det norske forsvar så sterkt at det kan levere et virkelig effektivt forsvar av dette land. Vi kan med andre ord ikke bare sitte og vente på at katastrofen skal komme, og da skal vi bite fra oss så godt som vi kan. Jeg ser det slik at ut fra et norsk synspunkt må vi legge overordentlig stor vekt på å bidra til at vi kan hindre at krig overhodet bryter ut. Og det er det vi gjør ved å delta i de fredsbevarende styrker. Jeg tror at de har spilt en fredsbevarende rolle i de situasjoner hvor de har vært brukt, og jeg tror at de også vil kunne komme til å gjøre det i fremtiden. Hvis man ser det ut fra det synspunkt at forsvaret skal bidra til å bevare freden, og at forsvaret skal være så sterkt at landet ikke blir angrepet, tror jeg også at disse fredsbevarende styrker er av betydning, for også de bidrar til å avverge krig, avverge at man overhodet blir angrepet.

Presidenten: Presidenten vil foreslå at de talere som heretter tegner seg, får en taletid på inntil to minutter - og anser det som bifalt.

Gustavsen: Jeg vil gjerne slutte opp om de synspunkter som hr. Finn Moe nå gav uttrykk for. Jeg vil understreke at jeg gjør det, fordi jeg tror at jeg i debatten om FN's beredskapsstyrker gjorde hr. Finn Moe urett, idet jeg misforstod hans uttalelser.

Det kunne være én vesentlig grunn til å behandle denne saken i større offentlighet, og det måtte være at offentligheten fullt ut fikk kjennskap til hvordan enkelte representanter stiller seg negative til FN's fredsbevarende arbeid, og uttrykker slik frykt for utviklingen innenfor De forente nasjoner etter hvert som de nye frie nasjoner får innflytelse der. Men hensynet til det er ikke så viktig som de andre hensynene man her bør ta, nemlig ønskene fra FN's sekretariat og den amerikanske administrasjon. Det er det vesentligste; og jeg slutter helt og fullt opp om Regjeringens måte å behandle denne saken på.

Vi bør absolutt bestrebe oss på å være fanebærere i dette spørsmålet. Det er nasjoner som svikter i sin støtte til FN, og jeg synes det er beklagelig hvis det er representanter i Stortinget som synes at Norge bør opptre slik som de nasjonene gjør. Etter mitt syn - og det er vel alminnelig kjent - kunne vi her gått enda mye lenger, ikke bare gått med på denne ordning med obligasjonslån, men vi kunne ha ettergitt hele den gjeld som FN har til oss. Jeg vil imidlertid ikke ta noe initiativ i den anledning. Jeg synes at den ordning man har kommet fram til, og den norske regjeringens stilling i spørsmålet, er svært tilfredsstillende.

Bondevik: Det er ein del av innlegget til hr. Ingvaldsen som gjer at eg gjerne vil seia eit par ord til.

Eg for mitt vedkomande ser det slik at det norske forsvaret og det internasjonale forsvaret som me er med i - om ein kan kalla det slik - har ein tydeleg samanheng. Og dersom me med den hjelpa som me gjev på det internasjonale plan kan vera med å hindra eller avgrensa konflikhtar, vil etter mi vurdering presset på vårt land verta mindre. Det kan i tilfelle spara oss for forsvarsutgifter, som ein truleg elles ville ha fått.

Til slutt vil eg gjerne ta opp igjen det som eg sa i mitt fyrste innlegg, at eg er heilt samd i realiteten i denne saka.

Ingvaldsen: Som militærkomiteens formann føler jeg meg forpliktet til å tale vårt forsvars sak når man reiser problemstillingen om vi skal bevilge til FN eller til vårt forsvar. Jeg er helt uenig med hr. Finn Moe når han setter likhetstegn mellom det vi oppnår gjennom FN-styrkene og vårt eget forsvar. Jeg skal være den siste til å frakjenne FN-styrkene en oppgave, men vi skal huske på at de tilfelle der FN har grepet inn etter krigen, er vel ikke mer enn, la meg si, høyst en tiendedel av de tilfellene der andre land har måttet ordne opp på egen hånd, utenom FN. Jeg nevner det bare for å få det rette perspektivet inn i det.

Når det så gjelder FN-styrkene og FN som fredsbevarende faktor, er jeg enig i at det er viktig. Men jeg må også få lov til å peke på at NATO ble skapt fordi FN ikke kunne løse våre sikkerhetsproblemer. Våre direkte sikkerhetsproblemer er i dag knyttet til NATO, og i NATO har vi både rettigheter og plikter. Det som er problemet - og nå benytter jeg anledningen til å komme inn på dette i et hemmelig møte, for vi har ikke så ofte anledning til det når det gjelder våre militære saker - er at av hensyn til dette samarbeidet i NATO, hvor forutsetningen er at vi i tilfelle krig skal få hjelp, uten at det kan regnes med at vi, på grunn av vårt lands beskaffenhet og fordi vi har så få folk, kan yte noen hjelp til andre, må vårt forsvar legges opp slik at NATO får en rimelig mulighet for å kunne yte oss hjelp. Det er disse problemer militærkomiteen har vært opptatt av i forbindelse med langtidsplanleggingen av vårt forsvar. Vi kommer inn på det i en av de siste sakene på kartet i dag. Det viser seg at også i den saken, om anskaffelse av fly, kommer man dette problemet helt inn på livet. Vi har ikke mulighet, etter en del av militærkomiteens medlemmers oppfatning, for å gjøre det som våre allierte mener er nødvendig for at de skal kunne komme oss til hjelp. Det er etter min mening en uhyre alvorlig ting.

Og det er en ting til: Etter NATO's vurdering er en del av vårt område et så utsatt område at man regner det for å være av vesentlig betydning å ha et krigsforebyggende forsvar der. Militærkomiteen har også beskjefteget seg en del med det

i sine overlegninger, og jeg vil få lov å si at det er en uoverensstemmelse mellom NATO's ønskemål her og de forsvarsplaner som er forelagt for Stortinget fra departementet. Militærkomiteen har hatt et meget stort arbeid med å orientere seg i dette kolossale stoffet, og militærkomiteen har her en vanskelighet som jeg er nødt til å komme litt inn på i dette hemmelige møte: Vi får oss sakene forelagt som offentlige saker, men hver gang vi ber om en supplerende opplysning eller forklaring på hvorfor det er slik og slik, får vi svaret som hemmelig sak, og vi er da ikke i stand til å bringe disse informasjonene videre til Stortinget. Jeg tror at ikke bare for meg, men for mange av militærkomiteens medlemmer er dette at den enkelte representant her i Stortinget ikke kjenner til disse viktige og avgjørende forhold, etter hvert blitt litt av et samvittighetsspørsmål. Jeg vil derfor be presidenten overveie om det ikke kunne bli anledning til virkelig å informere Stortingets medlemmer herom i et hemmelig møte. Slik som det er nå, er det umulig for militærkomiteen å gjøre det. Og det er nedslående for oss som sitter i militærkomiteen, å merke hvordan den enkelte stortingsmann ikke lenger kjenner til disse forholdene og ikke føler noe som helst ansvar for vårt forsvar, mens alle de andre tingene, som selvfølgelig er viktige nok, som det snakkes om og kan snakkes om - ikke minst når det gjelder FN og dets virksomhet, er populært stoff og opptar Stortingets medlemmer på bekostning av det som etter min mening er enda viktigere, nemlig vårt eget forsvar og vår sikkerhet.

Selvik: Det ville selvsagt ha vært en fordel om vi kunne ha behandlet denne saken for åpne dører her i Stortinget, men vi bør jo her ta hensyn både til FN og til de av FN's medlemsstater som tar de tyngste løft for å opprettholde FN's virksomhet, og for mitt vedkommende har jeg ingen bemerkninger til den fremgangsmåte som er valgt. Jeg tror man har gjort dette på den riktige måte under de omstendigheter som foreligger. Dessuten tror ikke jeg at denne fremgangsmåte vil skape noen synderlig belastning verken for Stortinget eller Regjeringen ute i norsk offentlighet - iallfall ikke større enn at vi skulle kunne tåle det. Hvis hver og en av oss vedstår oss det vi har gjort, og forklarer og forsvarer det standpunkt som Norge har tatt i disse spørsmål, tror jeg ikke dette vil skape det minste vanskeligheter. Det vil bli allment akseptert ut over hele Norge. Det føler jeg meg ganske overbevist om.

Det kan være riktig, som hr. Ingvaldsen sa, at vi kanskje har vært romslige i forhold til vår økonomiske evne - kanskje romsligere enn andre. Det kan så være. Men det har vært en bevisst politikk, og jeg tror det er en riktig politikk. Jeg behøver ikke si mer om det.

For min del vil jeg ikke bebreide militærkomiteens formann at han er opptatt av disse spørsmål og av hvorvidt den innsats vi gjør for FN's fredsbevarende styrker, kan

svekke vårt eget militærvesen. Jeg bebreider ham ikke det minste at han er opptatt av de tingene. Det er ikke dermed sagt at jeg deler hans syn i ett og alt. Jeg vil forsikre om at jeg tillegger vårt forsvar reell betydning i en bestemt situasjon om den skulle oppstå, hvilket jeg ikke håper. Det har reell betydning ikke minst for mulighetene for våre allierte for å komme oss til hjelp på en effektiv måte. Jeg skal ikke si mer om det.

Jeg er ellers enig i det synspunkt hr. Finn Moe gav uttrykk for, at vår deltakelse i slike fredsbevarende aksjoner også er en innsats for å trygge vår egen fred og sikkerhet.

Men det er en annen ting jeg er mer bekymret for i øyeblikket, og det er nettopp svikten i oppslutningen om FN's fredsbevarende aksjoner, at store medlemsstater, og et voksende antall nasjoner, ikke oppfyller sin plikt. Det er et meget foruroligende forhold. Hvis man ikke kan skape en endring i disse forhold, står man jo overfor den faren at FN vil lammes og kanskje bryte helt sammen, eller iallfall ikke vil ha den fornødne handlekraft. Skulle det inntreffe, vil jeg si at da er vi kommet inn i en meget farlig og kritisk situasjon.

Vi er nå inne i en avspenningsperiode, sies det. Det er vel riktig på sett og vis, men jeg vil foretrekke å kalle det en avisingsperiode, for en reell avspenning har man jo hittil ikke sett så veldig mye til. Og noe av det viktigste bidrag som nå Sovjetsamveldet - for å si det like ut - kunne yte for at man kunne få en følelse av en virkelig avspenning som åpner perspektiver og utsikter til mer fredelige forhold i verden, ville være at det oppfylte sine økonomiske plikter mot FN lojalt og fullt ut, slik som andre må gjøre. Når vi nå får Krusjtsjov på besøk til hyggelige samtaler, håper jeg at han vil være åpen for de synspunkter som det på dette felt vil være naturlig å gjøre gjeldende fra norsk side.

Kjøs: Når det gjelder behandlingsmåten, har jeg ikke hatt noe å innvende mot den fremgangsmåte som her er valgt, gjennom de drøftelser som tidligere har vært om denne saken. Men man må jo være oppmerksom på at når en del av denne saken behandles i et lukket møte, har det en eneste hensikt, nemlig ikke å vanskeliggjøre forholdet mellom FN og FN's største bidragsyter, De forente stater. De amerikanske skatteborgere er vel stort sett ikke annerledes enn skatteborgere i andre land, og mange der synes kanskje at De forente stater har tatt på seg forpliktelser overfor hele verden - utgifter til utviklingslandene og til den vestlige verdens forsvar - i en grad som ingen annen nasjon tilnærmelsesvis har gjort. Og da kan man nok forstå at skatteborgere som synes de har nok av byrder, kan komme til å reagere og synes at man får kanskje ta rev i seilene. Spesielt en slik ting som at FN bruker de penger som USA kjøper obligasjoner for, til å gjøre opp sin gjeld til andre medlemsland, kan man forstå at opinionen kunne komme til å reagere overfor.

Det er helt redelig og ærlig gjort av FN, og det er intet å si på det. Men man må jo ta visse rent psykologiske hensyn, og det er det som har gjort at man behandler og redegjør for dette i et lukket møte. Jeg kan ikke forstå at det vil vanskeliggjøre behandlingen i det åpne møte. Nå kan representantene si det de har på hjertet i et lukket møte, og så kan det bli en ganske kort behandling i det åpne møtet.

Når det gjelder selve refusjonen, er jeg enig i og har sluttet meg til innstillingen fra utenriks- og konstitusjonskomiteen om at vi tar denne oppgjørsmåten. Jeg tror det ligger slik an at det fremtidig ikke er så gode utsikter til å få refundert det vi har til gode, så man får benytte den anledningen man nå har, og så vidt mulig fremtidig søke å hindre at det oppsamler seg altfor store tilgodehavender, for det vil jo øke vanskeligheten med å få avvirket det.

Når det så gjelder vår deltakelse i FN-operasjoner, har det vært alminnelig enighet om at vi skal delta. Alle de beslutningene er truffet enstemmig her i Stortinget, og likeså da det ble besluttet at vi skal stille styrker til disposisjon for fremtidige FN-operasjoner. Jeg ser ikke noen motsetning mellom dette og vårt eget forsvar når vi avpasser vårt bidrag til FN-styrkene til de ressurser vi selv har. Det bidrag vi har besluttet fremtidig å yte av styrker, er ikke alene tiltrådt av våre militære myndigheter, men det er også foreslått økt i forhold til Regjeringens forslag, ut fra det syn at det har så stor betydning at vi deltar i disse operasjoner rent militært sett, og de tilrår det meget sterkt. Det er jeg for mitt vedkommende ganske enig i. De erfaringer som man vinner under denne tjenesten, har en meget stor betydning for våre egne avdelinger. Og ved den rullering av personell som der foregår, får vi et stort innslag i våre egne styrker av folk som har erfaring fra samarbeid med andre nasjoners styrker. Dette har en ikke liten betydning for våre egne operasjoner om noe skulle inntreffe.

Alt i alt tror jeg den stilling vi har tatt til dette, er riktig, og - som sagt - det har heller ikke vært noen uenighet om den ting.

Jeg vil i denne forbindelse si at jeg synes det er prisverdig at formannen i militærkomiteen fremholder sin oppfatning om vårt forsvar, av de svakheter som er, og det som der må gjøres, og jeg tror det kan være mye i det han sa om at en drøftelse av dette i et lukket møte vil være nyttig. Men jeg gjentar at jeg ser ikke noen motsetning mellom vårt eget forsvars oppgaver og vår deltakelse i FN's fredsbevarende oppgaver.

Presidenten: De som heretter får ordet, har en taletid på inntil to minutter.

Borgen: Jeg ser godt at det kan bli noen komplikasjoner ved å behandle saken først i et lukket og så i et åpent møte.

Da vi behandlet dette i den utvidede utenrikskomite, var jeg likevel enig i en slik behandlingsmåte, og er det fortsatt.

Når det gjelder sakens realitet, ser jeg det å skaffe FN størst mulig, best mulig, og best mulig utstyrte, fredsbevarende styrker som en helt ut fundamental oppgave. Jeg er villig til å gå temmelig langt for at vi for vår del skal være med og få til disse styrkene, slik at de kan bli et virkelig fredsbevarende element. Likevel har jeg på ett punkt en ikke så liten bekymring. Det er dette som hr. Selvik også var inne på, at hvis det virkelig utvikler seg slik at det blir overveiende de små nasjoner med små økonomiske ressurser og lite folk som skal bære byrdene, så fører ikke dette fram. Det må til en ganske betydelig endring innenfor FN slik at alle - også de store land - deltar og oppfyller sine forpliktelser. Ut fra det har jeg hatt en viss bekymring for at vi skulle engasjere oss og ta for store tak på et for tidlig tidspunkt. Men dette er en oppgave som det må arbeides med på en annen måte enn vi kan gjøre det nå. Jeg vil gjerne bare ha nevnt at dette er en ganske alvorlig bekymring.

Når det gjelder det som hr. Ingvaldsen var inne på, er jeg helt ut enig med ham i at selvfølgelig må vi ikke drive det så langt at det går ut over vår egen evne til å forsvare oss. Vi må her kunne finne en rimelig og fornuftig avveining. Jeg er ellers helt ut enig i det han som militærkomiteens formann foreslo, at vi får adgang til en ganske bred debatt om forsvaret i et lukket møte.

Hegna: Jeg vil først bare slutte meg til det opplegg for behandlingen av denne sak som den utvidede utenrikskomite har gitt. Jeg forlangte ordet bare fordi jeg ble noe forbauset over hr. Ingvaldsens bemerkning med hensyn til spørsmålet om å behandle forsvarsspørsmål i et hemmelig møte. Man fikk nesten inntrykk av at man hadde å gjøre med en St. Georg - nemlig militærkomiteens formann - som førte noe av den tapreste kamp han kunne, for å få disse sakene fram til debatt, men som støtte på en drage som det var meget vanskelig å overvinne. Men forholdet er vel at for så vidt som militærkomiteens formann reiser spørsmålet overfor Presidentskapet om å få et hemmelig møte om ting som måtte være av betydning, vil det - det går jeg ut fra - ikke volde noen vanskelighet. Jeg kunne legge til at hvis Presidentskapet satte seg på bakbena, kan hr. Ingvaldsen, som nettopp i egenskap av militærkomiteens formann er medlem av den utvidede utenrikskomite, med forretningsordenen i hånd - der står det ganske klart og greitt - forlange at en sak som reises i komiteen, skal bli behandlet i plenumsmøte - hemmelig eller åpent. All den stund det meg bekjent ikke foreligger noen slik aksjon fra hr. Ingvaldsens side, synes jeg at den fremstilling som han selv gav av situasjonen, og det som syntes å fremgå av hans uttalelser, var særdeles misvisende.

Willoch: La meg bare først si at jeg kommer til å støtte det forslag til oppgjør med FN som skal behandles senere - jeg hadde nær sagt: selvfølgelig. Dette å hjelpe FN er en hovedsak. Men jeg vil ikke unnlate å peke på at forslaget sannsynligvis også er det finansielt maksimalt oppnåelige for oss, så noen ny byrde for Norge kan jeg ikke se at dette innebærer.

En grunn til at jeg bad om ordet, er også den hemmelighet som saken nå behandles med. Så vidt jeg kan forstå, er denne «hemmelighet» - jeg må nesten sette ordet i anførselstegn - ikke mer enn hva ethvert menneske kan regne seg til, som kjenner de vedtak som er fattet i FN og i den amerikanske kongress. Og jeg må si at jeg tviler litt på at amerikanske kongressmenn ikke meget raskt vil forstå hva som her foregår.

Vel, jeg skal allikevel meget gjerne akseptere at man ikke bør understreke dette i den åpne stortingsbehandling som nå kommer. Men jeg vil samtidig peke på at dette møte i grunnen stiller seg litt annerledes enn hemmelige møter vanligvis gjør. Jeg synes ikke at man på grunn av at denne sak nå er referert i dette hemmelige møte, kan regne med at alle helt til referatet blir offentliggjort, skal gå rundt og late som de ikke skjønner hva som foregår når det gjelder denne sak. Det kan bli nokså vanskelig hvis man blir innviklet i debatter om temaet.

Bruu: Jeg vil først erklære meg helt ut enig i det foreliggende forslag, og jeg vil også si at jeg er enig i at vi er med i første rekke for å styrke FN, kanskje nettopp i den vanskelige situasjon som FN er i nå.

Jeg forlangte imidlertid ordet for å støtte militærkomiteens formann i hans anmodning til presidenten om å foranledige at det kan komme i stand et hemmelig møte i Stortinget hvor vi kan få en orientering om vårt forsvars virkelige stilling, en orientering som ikke kan gis i åpent møte. Jeg tror det vil være meget gunstig med en debatt nettopp på et slikt grunnlag.

Som tidligere medlem av militærkomiteen er jeg kjent med de forhold militærkomiteens formann nevnte. Og her gjelder det alvorlige realiteter; det er intet sagn om St. Georg og dragen. Det er umulig for Stortingets representanter å kunne vurdere vårt forsvars stilling og å behandle forsvarets problemer, ikke minst den budsjettmessige siden, uten å kjenne vårt forsvars virkelige evne til å fylle sin krigsavvergende oppgave og i verste fall sin oppholdende oppgave til hjelp kommer frem. Derfor har våre forsvarsdebatter hittil hatt lett for å komme litt på siden av de forsvarsmessige realiteter.

Flatabø: Militærkomiteens formann kjende seg fyrst noko rysta over den store uvitenheit som rådde mellom stortingsrepresentantane når det gjeld forsvaret. Vel, det får no stå for det det er . Men så føyde han til - og det var

det eg særleg hefta meg i - at den einskilde stortingsmann «ikke føler noe som helst ansvar for vårt forsvar». Det er ei utsegn som eg absolutt vil protestera mot og ta fråstand frå. Eg trur alle i dag kjenner det ansvaret fullt ut, og eg trur vi har gjeve uttrykk for det òg, både i vår stemmegjeving og elles, at vi kjenner verkeleg eit ansvar for forsvaret vårt.

Eg vil i denne samanhengen - når eg tenkjer på vårt land sin fridomskamp og på dei andre landa sine fridomskampar seinare - få føya til at eit lands forsvar er ikkje berre våpen, det er forsvarsviljen i folket, det at dei kjenner dei har noko å forsvara. Det er vel det som er det største aktivumet til slutt.

Men som sagt, eg bad om ordet for å ta til motmæle mot det som vart sagt om at den einskilde stortingsmann i dag ikkje kjenner noko ansvar for forsvaret vårt.

Presidenten: Presidenten vil gjerne si at inntil nå har Presidentskapet ikke mottatt noen anmodning fra militærkomiteen om hemmelig møte hvor forsvarsspørsmålene kunne bli drøftet, men presidenten antar at hvis en slik anmodning kommer, vil den møte velvilje fra Presidentskapets side.

Brommeland: Jeg vil gjerne gi min tilslutning til det som presidenten nå nettopp sa. Jeg synes det er meget viktig at vi får en anledning til å drøfte spørsmålene når det gjelder vårt forsvar, i et lukket møte.

Det forbauset meg litt at både hr. Hegna og nå sist hr. Flatabø gikk så sterkt i rette med hr. Ingvaldsen. Riktignok brukte han en litt uheldig formulering når han talte om at vi her kanskje ikke hadde følt noe stort ansvar for forsvaret, men han sa det i relasjon til den oppsiktvekkende opplysning som han kom med, at vi når vi vedtok viktige spørsmål som gjelder vårt forsvar, ikke var klar over bakgrunnen, vi satt ikke inne med de opplysninger som militærkomiteen satt inne med.

Jeg vil også gjerne gi min tilslutning til det hr. Kjøs sa, at det var prisverdig og riktig av militærkomiteens formann at han tok fram disse spørsmål her i dag, og jeg synes slett ikke det er noen grunn til å bebreide ham for det.

Presidenten: Hr. Ingvaldsen får ordet til en kort merknad.

Ingvaldsen: Jeg tillater meg herved å anmode presidenten om å ordne med et hemmelig møte. Jeg vet ikke om det er god nok henvendelse?

Presidenten: Presidenten antar at dette bør ordnes i mer formelle former, men det kan man komme tilbake til etter møtets slutt.

Ingvaldsen: Ja vel. - Så var det bare en kort replikk til hr. Flatabø. Det han sa, gledet meg, og jeg tror også at hr. Flatabø virkelig har ansvarfølelse når det gjelder forsvaret. Men det som for meg er poenget, er at mens vi får alle mulige opplysninger om alt annet som opptar Stortingets representanter, har vi ikke fått det for forsvaret. Man kan si det på den måten at hr. Flatabø - og jeg kan nesten ta med alle andre stortingsmenn, kanskje meg selv inklusive - er langt mer opptatt av det vi kan få å forsvare enn hva vi skal forsvare det med.

Debatten var dermed avsluttet.

Presidenten: Presidenten foreslår at utenriksministerens redegjørelse om tegning av aksjer i FN's obligasjonslån vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Presidentens forslag bifaltes enstemmig.

S a k n r . 2 .

Innstilling fra utenriks- og konstitusjonskomiteen om fortrolige overenskomster med fremmede stater inngått i 1963 (innst. S.C.)

Komiteen hadde innstillet:

Utenriksdepartementets melding til Stortinget om fortrolige overenskomster med fremmede stater inngått i 1963 - vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

S a k n r . 3 .

Innstilling fra den forsterkede skog-, vassdrags- og industrikomite om ikke-behandling av St.prp. nr. 37 for 1962-63, om kjøp av aksjer i Norsk Hydro-Elektrisk Kvalstofaktieselskab (innst. S.B.)

Komiteen hadde innstillet:

St.prp. nr. 37 for 1962-63, om kjøp av aksjer i Norsk Hydro-Elektrisk Kvälstofaktieselskab, tas ikke under behandling av dette Storting.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Protokollen ble deretter opplest og foranlediget ingen bemerkning.

Møtet hevet kl. 11.